

<http://journals.plos.org/plosone/article/file?id=10.1371/journal.pone.0163477&type=printable>

7. McCallum M. The Bitcoin Revolution [Electronic resource] / M. McCallum // CATO Journal. – 2015. – Vol. 35 (2). – Mode of access: <https://object.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/2015/5/cj-v35n2-11.pdf>

8. Mikołajewicz-Woźniak A. Virtual currency schemes – the future of financial services [Electronic resource] / A. Mikołajewicz-Woźniak, A. Scheibe // Foresight. – 2015. – Vol. 17 (4). – Mode of access: <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/FS-04-2014-0021>

Л. Є. Момотюк,

*доктор економічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної та виховної роботи,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИКА СКЛАДАННЯ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ

Статистична наука досліджує не тільки внутрішні операції та розрахунки, що здійснюються інституційними одиницями, але й зовнішньоекономічні, пов'язані із зовнішньою торгівлею та рухом капіталів і які опосередковуються валютними відносинами. Всі ці операції та розрахунки відображаються в балансовому рахунку міжнародних операцій, який є платіжним балансом країни. Платіжний баланс характеризує, з одного боку, економічний стан країни та її валютно-фінансові відноси з усім іншим світом, а з іншого – ефективність світогосподарських зв'язків та участь цієї країни у міжнародному розподілі праці. Тобто стан платіжного балансу залежить від стану національної валюти та її стабільності.

Необхідність розробки платіжного балансу виникла ще на ранніх етапах розвитку капіталізму, коли багатство країни ототожнювалося з кількістю золота і тому кожна країна намагалася запобігти його вивезенню, що потребувало здійснення обліку зовнішньоекономічних операцій. Особливо гостро це питання поставало під час економічних криз, коли виникала потреба не тільки зберегти золоті запаси, але й відновити платіжну рівновагу. Тому з розвитком світогосподарських зв'язків, міжнародних платіжних систем відбувалася еволюція не тільки збирання статистичних даних та їх аналізу, але й методології складання платіжних балансів, їх удосконалення та практичного використання.

Кращі методики складання платіжного балансу були розроблені в Англії та США. Так, фахівцями Міністерства торгівлі США у 1923 році було

підготовлено першу офіційну публікацію платіжного балансу, в якому статистичні дані групувалися за розділами – поточні операції, рух капіталів та операції з золотом і сріблом. До поточних операцій включали торгові операції, тобто ті операції, які закінчувалися протягом року і не передбачали подальші надходження та платежі. До операцій з руху капіталів відносили операції, пов'язані з отриманням у майбутньому доходів та прибутків. Операції, пов'язані з оцінкою та обліком золота і срібла, були виділені в окремий розділ [2, с. 395]. У подальшому в платіжних балансах почали відображатися обсяги товарів і послуг, що вивозилися в інші країни або ввозилися до них. Особлива увага наразі приділяється розрахунку сальдо поточних операцій платіжного балансу та фінансуванню різниці між експортом та імпортом.

Стрімкий розвиток економік провідних країн світу, розширення міжнародних розрахунків за операціями зовнішньої торгівлі вимагають, з одного боку, уніфікації та стандартизації підходів до складання платіжних балансів, а з іншого – уможливлення зіставлення цих країн, зокрема порівняння їх економічного розвитку. На вирішення цих завдань була спрямована робота провідних учених розвинених країн та фахівців міжнародних фінансових організацій. Завдяки розробкам МВФ були значно покращені й удосконалені методики складання платіжного балансу, його оцінки, уніфіковані та гармонізовані методичні засади складання платіжних балансів окремих країн світу з огляду на національну специфіку, а також розвинено міжнародний стандарт платіжного балансу.

В Україні розробка платіжного балансу практично розпочалася з 1993 року. Відповідно до Закону України «Про Національний банк України», відповідальність за складання платіжного балансу покладено на Національний банк України. Порядок координації дій міністерств і відомств щодо формування інформаційної бази платіжного балансу встановлено спільною Постановою Національного банку України та Кабінету Міністрів України «Про складання платіжного балансу» від 17.03.2000 р. № 517. Згідно з цією постановою, НБУ здійснює координацію дій усіх установ та концентрує всю інформацію для формування платіжного балансу країни. Крім цього, НБУ також розробляє методологічну та методичну базу для його складання, аналізу та прогнозування. Так, на НБУ покладено відповідальність за складання методики прогнозування платіжного балансу. Отже, починаючи з 1993 року було введено в дію «Звіт про фінансові операції з нерезидентами України (форма 1-ПБ)», а в 1994 році запроваджено форму 2-ПБ «Звіт підприємства (організації) про фінансові операції з нерезидентами України». Упровадження цих форм дало можливість отримувати інформацію про рух готівкової іноземної валюти, рух валюти за операціями платіжного балансу на кореспондентських рахунках у зарубіжних банках, на рахунках юридичних осіб-резидентів за кордоном, а також на

рахунках фізичних і юридичних осіб-резидентів України за кордоном та на рахунках нерезидентів у національній валюті.

Визначення органу, відповідального за складання платіжного балансу, розроблення законодавчої та методичної бази, дозволило формувати платіжний баланс на основі системи обліку операцій, розробленої відповідно до методичних положень МВФ (5-тий перегляд). Методологія МВФ розглядає платіжний баланс як систематизований перелік усіх економічних операцій, що здійснюються за певний відрізок часу між резидентами та нерезидентами певної країни. Тобто платіжний баланс охоплює усі операції, які так чи інакше пов'язані з юридичним переходом прав власності на товари і послуги, а також інших цінностей від резидентів до нерезидентів, у т.ч. передачі грошей, фінансових та інших активів із однієї країни до іншої. У разі безоплатного надання товарів, послуг, фінансових активів чи інших цінностей запроваджується особлива стаття «Трансферти», що фіксується подвійним записом у бухгалтерському обліку.

У статистичній літературі [1–5] викладено різні визначення платіжного балансу та підходи до його формування. Відповідно до методичних положень МВФ щодо складання платіжного балансу, платіжний баланс – це статистичний звіт за певний період, в якому систематично та систематизовано враховуються економічні операції даної країни з іншими країнами. Ці операції здійснюються між резидентами та нерезидентами і стосуються руху товарів, послуг, фінансових претензій та боргових зобов'язань між цією країною та іншими країнами, а також трансфертів. Таке визначення, на нашу думку, найбільш повно відображає економічну сутність платіжного балансу. Але зрозуміло, що за формою складання платіжний баланс – це, в першу чергу, статистичний звіт, який систематизує статистичні дані про зовнішньоекономічні операції резидентів та нерезидентів. Економічний зміст платіжного балансу, з одного боку, полягає в тому, що в ньому на певну дату відображаються попит і пропозиція національної та іноземної валюти, які впливають на формування валютного курсу. Тому стан платіжного балансу на конкретну дату залежить від стану національної валюти та валютного курсу, а також співвідношення між платежами, що надійшли з-за кордону, та платежами, здійсненими за кордоном. З іншого боку, платіжний баланс розраховується за певний період (рік) на основі зовнішньоекономічних угод та їх показників. Аналіз цих показників дозволяє визначити місце країни в міжнародних економічних відносинах, її участь у міжнародному розподілі праці та здійснювати державне регулювання, спрямоване на підвищення ефективності її зовнішньоекономічної діяльності. Складання платіжного балансу за певний період передбачає стабільність національної валюти в довготривалій перспективі та прогнозовані зміни валютного курсу.

Список використаних джерел

1. Кругман П. Р. Международная экономика: теория и политика: учебник / П. Р. Кругман, М. Обстфельд. – М. : Экономический ф-т МГУ, ЮНИТИ, 1997. – 801 с.
2. Міжнародні фінанси : навч. посібник / [О. М. Мозговий, Т. Є. Оболенська, Т. В. Мусієць та ін.]. – К. : КНЕУ, 2005. – 395 с.
3. Моторин Р. М. Міжнародна економічна статистика : підручник / Р. М. Моторин. – К. : КНЕУ, 2004. – 324 с.
4. Пебро М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения / М. Пебро : [пер. с фр.]. – М. : Прогресс, 1994. – 493 с.
5. Менвилл Ж. Международные финансы / Ж. Дж. Менвилл : [пер. с англ.]. – М. : Филинь, 1996. – 293 с.
6. Керівництво з платіжного балансу [Електронний ресурс] // Міжнародний валютний фонд. – Режим доступу : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bopman/bopman.pdf>

О. Д. Мордовець,
*магістрант спеціальності «Міжнародний менеджмент»,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м.Київ*

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фармацевтична промисловість України намагається вистояти на високо конкурентному світовому ринку, який характеризується збільшенням цінового тиску, змінами комунікаційних ліній, величезними витратами на нові розробки, а також проблемами продажу та маркетинговими витратами, що дозволяють випустити продукт на ринок.

Фармацевтичний ринок України включає: виробництво лікарських засобів і виробів медичного призначення, оптовий і роздрібний продаж продукції через аптечні мережі, спеціалізоване зберігання й дистрибуцію.

Український ринок лікарських засобів складається з госпітального і роздрібного сегментів. У госпітальному сегменті продаж лікарських препаратів здійснюється через лікувально-профілактичні установи України. Роздрібний сегмент представлений, насамперед, аптечними мережами.

Фармацевтичний ринок – одна із найбільш стійких сфер економіки: незважаючи на девальвацію національної валюти, яка здешевіла в 3 рази, воєнні дії, зниження доходів населення, ринок продовжує зростати в національній валюті. За підсумками 2015 р., ринок збільшився на 40% в гривневому вираженні. У доларовому вираженні, за результатами 2015 р.,